

6.8.2010

Direktoratet for naturforvaltning
Postboks 5672 Sluppen
7485 Trondheim

Naturmangfoldlovens kap. IV - Forslag til forskrift om utsetting av fremmede organismer: Høringsuttalelse

1. Generelle kommentarer

FAGUS Faglig utviklingscenter for grøntanleggssektoren leverer med dette høringsuttalelse. I høringsvaret tar vi kun for oss karplanter og ikke andre organismer.

Følgende organisasjoner ønsker å stå bak denne uttalelsen: FAGUS, Norske landskapsarkitekters forening NLA, Norsk forening for kirkegårdskultur, naml - norske anleggsgartnere, miljø- og landskapsentreprenører, Bad, park og idrett.

Deler av grøntanleggssektoren preges av en lang verdikjede og komplekse prosjektgjennomføringer med kort gjennomføringsperiode. Vi anser at forskriften kan få store administrative og økonomiske konsekvenser for flere av aktørene innen grøntanleggssektoren.

Plantebruk er glede, kulturhistorie, estetikk, funksjon og revegetering etter store landskapsinngrep. Det er en stor utfordring å ta vare på bransjens tradisjoner og fagstolthet i den omstillingen som naturmangfoldloven bærer med seg. Grøntanleggssektoren ønsker å ta samfunnsansvar og arbeide for bevaring av stedegent biologisk mangfold. Dette vil innebære at forbud og selvpålagte restriksjoner mot bruk av enkelte arter i noen områder er nødvendig. Mange av aktørene i grøntanleggssektoren har etterlyst klarere retningslinjer for plantebruk og mer kunnskap om hvilke arter som kan bli problematiske i framtida. Det kan nå bli besvart med den nye forskriften. Det skal heller ikke stikkes under stol at vi i grøntanleggssektoren har hatt liten kunnskap om konsekvensene av plantebruk og flytting av masser. Forskriften vil bidra til økt bevissthet rundt plantevalg, massehåndtering, avfallshåndtering og skjøtsel, og forhåpentligvis til kunnskap, rutineendringer og kreativitet.

Forslaget til forskrift representerer på den ene siden en klargjøring, på den andre siden vil bestemmelsene gjøre mange aktører i grøntanleggssektoren usikre på hvilke planter de kan bruke og ikke.

- Det at Liste III tilsvarer "organismer som utgjør høy risiko mot stedegent biologisk mangfold" i Norsk svarteliste 2007 er klargjørende, men vi finner det svært problematisk. Dette kommer vi tilbake til.
- Det må være en strategi for skjøtelses- / bekjempelsestiltak mot de artene som står på Liste III fra myndighetenes side. Ellers vil spredningen fortsette på tross av et forbud mot utsetting fra 1.1.2011, og forbudet vil tape legitimitet.
- Bruk av planter som ikke kan påregnes å spre seg utenfor området krever ikke tillatelse. Hvem skal ha ansvar for å framskaffe kunnskap om hvilke framtidige muligheter den enkelte planteart/sort vil ha til å spre seg?

Omlegging av landbruket, der store arealer ikke lenger slås eller beites, representerer stort tap av artsmangfold pga suksesjon. Dette er problemer grøntanleggssektoren, skogbruket og zoobransjen ikke kan forventes å løse. Kan det være slik at manglende og vanskelig skjøtsel i verneområder og sårbare vegetasjonstyper er den største faren, og ikke spredning av arter?

Trær har lang levetid og har som vegetasjonselement stor betydning for trivsel og fysiske miljø. Vi mangler bredde i sortimentet av store trær til park- og veganlegg – et stort problem som ikke kan løses ved at vi fortsetter å plante ca 70 % *Tilia spp.*

Mange trær vi til nå har kunnet bruke er av ulike årsaker mindre, eller overhodet ikke, aktuelle i grøntanlegg:

- Angrep fra skadegjørere allerede i Norge, eller på vei, har satt alm, ask og hestekastanje på liste over uaktuelle trær i anlegg, i alle fall i stor skala
- bjørk og or er uønska pga allergi
- platanlønn, og til dels spisslønn (og sannsynligvis andre arter av lønn) er uønska av miljømyndighetene

2. Kommentarer til forslagens bestemmelser

§ 2 *"dersom planten kan påregnes å spre seg utenfor området"*

- Hvem har ansvaret for å fremskaffe nødvendig kunnskap om hvilke arter dette omfatter? Alle planter sprer seg, men det er stor forskjell i hvor invaderende plantene kan bli. De fleste planter har en lang "lag phase" og det øker usikkerheten.

§ 3 d *Definisjoner: tiltakshaver*

- Bestemmelsen er upresis for grøntanleggssektorens del. I utgangspunktet bør Plan- og bygningslovens definisjoner legges til grunn.

§ 4 *Ansvarlig myndighet*

- Det må sikres at denne har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til oppfølging.

§ 5 *Krav til aktsomhet, varsling m.v.*

- Aktsomhetsprinsippet vil medføre et stort behov for kunnskap om mulighetene den enkelte art har til å bli invasiv, og over svært lange tidshorisonter. Uansett vil det hefte stor usikkerhet ved slike vurderinger.
- Mange i grøntanleggssektoren vil føle seg usikre i forhold til slik kunnskap / forutseenhet dersom en ikke har svært gode retningslinjer. En kan se for seg mange søknader om import og utsetting på grunn av denne usikkerheten, søknader som sendes for sikkerhets skyld.
- Aktsomhetsprinsippet pålegger strenge krav til jordproduksjon og til anleggsvirksomhet for alle som skal flytte jord og de som foretar kantslått langs vei osv. Kontroll av slike forhold må innarbeides i forbindelse med prosedyrer knyttet til Plan- og bygningsloven. For å avhjelpe dette vil det være behov for kartlegging av utbredelsen av arter som allerede er spredt. Det er viktig at det tydelig framkommer hvem som har ansvar for kartlegging og at det avsettes tilstrekkelig med ressurser til dette.

§ 6 *"fastsette krav om tillatelse til utsetting av nærmere angitte planter"*

- Ansvarlig myndighet (i § 4 angitt å kunne være delegert til fylkesmannen) kan gi krav om tillatelse for nærmere angitte planter. Vil dette bety at vi kan få fylkesvise bestemmelser om enkeltarter? For enkelte av artene som står på Liste III kan en slik regional tilnærming være konstruktivt.

§ 9 *Søknadskrav*

- Hvis søknaden skal utarbeides er det tiltakshaver som har ansvaret for å fremskaffe dokumentasjon etter pkt. i). Kan en forvente at den enkelte tiltakshaver fremskaffer all denne informasjon? Mange i grøntanleggssektoren vil føle seg usikre i forhold til om en planteart kan spre seg ut av området. En kan derfor se for seg mange søknader om import og utsetting, søknader som sendes for sikkerhets skyld. Dette får følger både for søker og for den myndighet som skal behandle søknaden.
- Må det søkes spesifikt om hver enkelt nye planteart (ikke tidligere brukt i N) i hvert enkelt prosjekt?
- Må man lete frem detaljerte opplysninger eller gjøres disse tilgjengelig dersom det er søkt om utsetting av samme art tidligere?

§ 22 *Avfallsbehandling*

- Avfall og overskuddsmasser fra grøntanlegg og hager må tas hånd om på forsvarlig vis.
- § 5 og § 22 må dermed medføre at alle kommuner skal ta i mot hage- og parkavfall til behandling. Ved kompostering må dette gjøres på en slik måte at seinere bruk av komposten ikke sprer uønskete arter. Kommunen må også håndtere plantedeler som krever destruksjon ved forbrenning, og infiserte masser som må legges i varig deponi.

§26 *Dispensasjon*

- Vi ser positivt på at det gis mulighet til å søke om å sette ut arter som omfattes av Liste III, for eksempel i spesielle deler av landet, eller hannplanter.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Grøntanleggsektoren representerer verdier i form av planteproduksjon, omsetning av varer og tjenester knyttet til grøntanlegg, prosjektering, anlegg og utvikling av grøntanlegg og skjøtsel av det samme. I 1999 ble denne verdien anslått til 3,5 milliarder NOK, utenom private hager.

I grøntanleggsektoren arbeider en som regel med prosjekter der biologiske elementer er en hovedsak. Anleggene har terreng- og jordarbeider og arbeid med etablering og skjøtsel av vegetasjon som et hovedelement. Det er mange involverte parter med ulik kompetanse, på svært kort tid og ofte med svært mange plantearter og store mengder masser som skal ut av og inn i anlegget. Hvert prosjekt er unikt. I ytterste konsekvens og ved usikkerhet om ansvarsforhold og detaljering er det lett å se for seg store administrative og økonomiske konsekvenser. Hvem skal eventuelt søke om tillatelse til utsetting av nye plantearter (dersom en er usikker på potensiell invasivitet) – en eller alle aktører? Vil alle aktørene ha like stort ansvar i forhold til aktsomhetsplikt og føre-var-prinsippet?

En rekke av artene som foreslås forbudt i hht Liste III er i dag planteskolevarer. Hvordan er det tenkt å følge opp planteskoler som i god tro har oppformert og sitter med et varelager av planten når forskriften trer i kraft fra 1.1.2011? For disse må det iverettes økonomisk kompensasjon for varer som ikke lenger kan selges, eller lages overgangsordninger.

Forskriften reiser også spørsmål som:

- Dersom prosjektert plantebruk krever spesielle tiltak knyttet til skjøtsel, hvem er ansvarlig dersom slike forutsetninger ikke følges opp?
- Hvor lenge er man ansvarlig i forhold til forurensers betaler- prinsippet?

Kommentarer til listeforslagene – Liste III

Vi har ingen motforestillinger mot forbud mot utsetting av flertallet av de plantene som pr i dag står på Liste III. (Unntakene er rynkerose, skogskjegg og platanlønn, som vi diskuterer spesielt nedenfor.) Likevel finner vi det problematisk at karplanter som er 'vurdert til å utgjøre høy risiko for stedegent biologisk mangfold' på Norsk svarteliste 2007 automatisk blir satt inn på Liste III i forskriften. Flere forhold overses etter vår mening:

- Geografi; vi er ikke overbevist om at planter som sprer seg villig langs kysten og i andre spesielle områder, som indre Oslofjord, vil være aggressive i innlandsklima eller i fjellregionene
- Forbud mot utsetting stopper mulighet for å oppformere og plante hannplanter av arter med stabil kjønnsdeling
- Kultivar/sort; bare arten er nevnt på Liste III, noen kultivarer vil ha samme spredningsbiologi som arten, mens andre kultivarer kan ha blitt foredlet på bekostning av generativ vekst, og bør således være uproblematisk å bruke
- Mulighet for naturlig innvandring av europeiske arter, som *Acer pseudoplatanus*. Den vil sannsynligvis komme hit uansett, om tidsperspektivet er langt nok
- I mange århundrer har det vært en del av vår kulturhistorie å prøve ut nye planter for vårt klima i hager og parker. Grøntanleggsplanter representerer kulturhistorie og forbindelseslinjer til tidligere tiders levemåter, nytte- og skjønnsidealene og til hagekunst
- Den formidable oppgaven det vil være å starte bekjempelsesprogrammer mot artene som står på Liste III.

Dersom miljømyndighetene også i fortsettelsen vil bruke nye utgaver av Norsk svarteliste på samme måte, tror vi at disse problemene vil bli enda tydeligere.

Kommentarer til enkeltarter

Rynkerose; NOBANIS anbefaler at arten ikke plantes nærmere kysten enn 50 km. Vi foreslår derfor at arten kan brukes i innlandet.

Rynkerose er en vanlig planteskolevarer.

Skogskjegg; Vil det kunne åpnes for bruk av kun hannplanter slik at frøspredning av arten unngås?
Skogskjegg er en vanlig planteskole vare.

Platanlønn er et svært vindsterkt tre, og har dermed stor verdi som park- og gatetre i vindutsatte områder og som bytre nordover i landet. Forbud mot denne arten ser vi i sammenheng med den tidligere nevnte mangelen på friske, store trær til bruk i parker og veganlegg.
Platanlønn er vanlig planteskole vare.

Også andre arter på Liste III er i dag planteskole vare.

Amerikamjølke er et meget vanlig ugras i planteskoler og det må sies å være relativt lett at frø av denne kan forekomme i planteskole varer. Aktsomhetskravet i § 5 stiller strenge krav til tiltakshaver. Er dette realistisk for en plante med så stor utbredelse som mjølke?

Vennlig hilsen

Trygve Sundt
Styreleder

Hege Abrahamsen
Daglig leder